

i 20 stoljeću s posebnim osvrtom na Boljun“ Ivane Miloš. Autorica je sintetizirala standardološka i dijalektološka načela u jezičnim opisima etnografske građe, odnosno u opisima narodnoga života i običaja potkraj 19. i 20. stoljeća. Istaknula je primjere iz čakavske građe boljunske kraja koju je Frane Novljan započeo sakupljati na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće prema napucima Antuna Radića. Silvana Vranić je u izlaganju „Prilog istraživanju jezičnih promjena u govoru Vrbnika na otoku Krku“ analizirala jezične mijene na planu leksika semantičkoga polja hrane u današnjem govoru Vrbnika na Krku u odnosu na stanje kada je Ivan Žic bilježio narodni život i običaje toga mjesta. Posljednji referat na skupu održala je Sanja Zubčić naslovljen „Dijalektologija i etnologija (na primjeru odabranih etnoloških zapisa) u Kvarnerskom primorju i Istri u 19. i 20. stoljeću“. U radu je autorica etnografskom zapisu prišla s aspekta dijalektologije, a odabrane je zapise analizirala na nekoliko razina. Predmet istraživanja bili su zapisi Ivana Milčetića, Frana Lovljanova (Novljanova), Andrije Bortulina/Bartulina, Ivana Žica i Ive Jarda. Uslijedila je rasprava, potom završna rasprava i zatvaranje skupa.

Mnogobrojna izlaganja na znanstvenoj razini uz raznolikost tema svakako su vrijedan prinos etnološkim i srodnim istraživanjima o Kvarnerskome primorju i Istri u 19. i 20. stoljeću.

Željko Cetina

19. međunarodno arheološko savjetovanje „Život sa staklom od prapovijesti do srednjeg vijeka“, Pula, Zadar, 20. – 23. studenoga 2013.

Međunarodni istraživački centar za arheologiju Brijuni-Medulin, kao funkcionalni Centar za arheološka istraživanja zagrebačkoga Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, pod trajnim pokroviteljstvom UNESCO-a i u suradnji s Muzejom antičkog stakla u Zadru (jednom od najmlađih hrvatskih muzejskih institucija, utemeljenom 2006.) i Društvom za povijest i kulturni razvitak Istre u Puli održao je u Puli i Zadru od 20. do 23. studenoga 2013. 19. međunarodno arheološko savjetovanje na temu „Život sa staklom od prapovijesti do srednjeg vijeka“.

Za savjetovanje su pripremljena četrdeset četiri priopćenja koja su predstavila podatke i zaključke o nalazu, kvaliteti i raznovrsnim oblicima

staklenih predmeta te antičkim i srednjovjekovnim staklarskim proizvodnim centrima u središnjoj Europi, na Sredozemlju, u Maloj Aziji i na obalama Crnoga mora. Posebno su značajni prikazi o sadržajima zbirke staklenih predmeta u muzejskim ustanovama, nakitu od stakla, staklenim mozaičkim kockicama i analizama staklarskih proizvoda. Na savjetovanju su u okviru sekcije „Novitates“ autori iznijeli osam priopćenja o najnovijim rezultatima arheoloških istraživanja u Istri i Dalmaciji.

Savjetovanje je svečano otvoreno i u prvom tematskom dijelu održano u Puli (20. – 21. studenoga) u hotelu Park Plaza Histria, a nastavljeno u drugom dijelu i zaključeno u Zadru (22. i 23. studenoga) u Muzeju antičkog stakla. Tako je savjetovanje podijeljeno u dva dijela imalo izuzetno intenzivan rad uza značajnu diskusiju po svakom priopćenju i razmjeni mišljenja i spoznaja o jednoj od najstarijih tvari koje je iskustvenim postupkom stvorio čovjek taljenjem smjese kremenoga pijeska (silicijeva dioksida), vapna i potaše (pepeljike, kalijeva karbonata).

Prilikom svečanoga otvaranja savjetovanja u Puli, voditeljica Međunarodnoga istraživačkog centra za arheologiju Brijuni-Medulin Kristina Džin naglasila je da se ti međunarodni susreti arheologa u Istri održavaju na inicijativu Vesne Girardi Jurkić neprekidno svake godine još od 1995. Nazočne su pozdravili Stipan Trogrlić u ime Instituta Ivo Pilar, pulski gradski pročelnik za društvene djelatnosti Erik Lukšić, medulinski općinski načelnik Goran Buić, član Znanstvenoga odbora savjetovanja Ante Rendić-Miočević, predsjednica Hrvatskoga arheološkog društva Jacqueline Balen i Smiljan Gluščević, ravnatelj Arheološkoga muzeja u Zadru.

Potom su uslijedila brojna priopćenja uglednih znanstvenih sudionika savjetovanja. Kristina Džin iz Pule govorila je o staklenom sjaju rimskih nekropola Istre, rezultatima projekta u čijem je sastavu obrađen dio nalaza u posljednja dva stoljeća u više od 500 rimskih i kasnoantičkih paljevinskih i kosturnih grobova gdje su „uočeni raznoliki cjeloviti ili fragmentirani stakleni predmeti, poput urni, balzamarija, boca, bočica, tanjura i zdjelica kao dio grobnog inventara“ („Stakleni sjaj rimskih nekropola Istre“). Arheološka istraživanja nekropola u Ptujju i okolici ukazala su na postojanje više tisuća paljevinskih i kosturnih grobova uokolo četiri glavne antičke cestovne prometnice, gdje su iskopani brojni stakleni grobni prilozi koji su bili predmet izlaganja, uz datiranje nalaza, Mojce Vomer Gojković iz Ptujja („Stakleni predmeti iz ptujjskih nekropola, Slovenija“). Michele Asolanti iz Padove i

Cristina Crisafulli iz Venecije predstavili su nedavno pronađene staklene utege za kovanice iz 6. st. na području drevne Tijane u Anatoliji („Mjerljiva prozirnost: stakleni utezi za kovanice iz bizantske Anatolije“) uspoređujući ih s ranije otkrivenim bizantskim utezima u Maloj Aziji, a Marina Ugarković iz Zagreba ukazala je na osam isejskih grobova iz helenističkoga razdoblja, gdje je pronađeno svega nekoliko grobnih priloga od stakla, staklene paste, jantara i poludragoga kamenja („Predmeti od stakla, staklene paste, jantara i poludragog kamena iz pogrebnog konteksta helenističke Isse“). Zahvaljujući pomnom istraživanju u Nacionalnom arheološkom muzeju Akvileje, Luciana Mandruzzo iz Sydneya u Australiji podnijela je priopćenje o manjoj skupini posuda za mast izrađenih tehnikom nanošenja stakla oko pješčane jezgre („Posude izrađene tehnikom nanošenja stakla oko pješčane jezgre iz Akvileje: pokušaj kontekstualizacije nalaza“), dok je Smiljan Gluščević iz Zadra, temeljem spektrometrijskih analiza brojnih boca i bočica zvonolikoga tijela s četiri udubljenja na tijelu pronađenih na zadarskom području, razmatrao mogućnost postojanja staklarskih radionica u antičkom Jaderu („Staklarske radionice antičkog Zadra“). Zajedničkim radom Timka Alihodžić, Ivana Juras i Filipa Jurković Pešić iz Zadra ukazale su na 6000 staklenih predmeta Zbirke antičkog stakla u Arheološkom muzeju, među kojima se ističu unikatni predmeti oblicima i podrijetlom, a zbog posebnih formi mogu upućivati na postojanje lokalnih staklenih radionica („Zbirka antičkog stakla Arheološkog muzeja u Zadru – oblici i porijeklo“), Kornelija A. Giunio iz Zadra prikazala je bogatu muzejsku kolekciju rimskih staklenih recipijenata koji su bili upotrebljavani u kozmetici i farmaciji („Rimsko staklo u upotrebi u kozmetici i farmaciji“). Kako se u zadarskoj Zbirci antičkog stakla nalazi brojan antički nakit izrađen od stakla i staklene paste – narukvice, ogrlice i prstenje visoke obrtničke vrijednosti i estetske razine – Timka Alihodžić i Morana Vuković iz Zadra ukazale su na kronologiju i tipologiju staklenih nakitnih oblika („Nakit od stakla u Arheološkom muzeju u Zadru – oblici i porijeklo“). U jednoj prostoriji na zapadnoj strani sjevernoga zida tornja na Stanciji Blek kod Tara otkriveni su ostaci više staklenih čaša i boca koji oblicima pripadaju vremenu 13. i 14. st., vjerojatno venecijanske provenijencije, pa su svoje izvješće o tom nalazu s opisom oblika predmeta i njihove funkcije podnijeli Bartul Šiljeg i Ana Konestra iz Zagreba te Vladimir Kovačić iz Poreča („Srednjovjekovno staklo iz Stancije Blek, Tar“).

Zbog loših vremenskih prilika i neodgodivih obveza u Puli su izostala priopćenja koja su trebali podnijeti László Borhy i Kata Dévai iz Budimpešte („Novi podaci o proizvodima staklarske radionice u Brigetiju“), Erwin Pochmarski iz Graza („Staklene posude iz grobnice na grobnoj cesti rimskog naselja St. Martin na rijeci Raab“), Vlasta Begović iz Zagreba i Ivančica Schrunk iz St. Paula u Minnesoti („Nalazi keramike i stakla na maritimnoj vili u uvali Verige na Brijunima“), kao i Jasmina Davidović i Biljana Lučić iz Srijemske Mitrovice i Miroslav Vujović iz Beograda („Nalazi stakla s nalazišta 1a u Sirmiumu (carska palača) – rimsko i srednjovjekovno razdoblje“).

U okviru sekcije „Novitates“ posebnu su pozornost u Puli izazvali izvještaji Ide Koncani Uhač i Marka Uhača iz Pule te Giulije Boetto iz Aix-en-Provencea o otkriću 2013. ostataka dvaju antičkih brodova građenih lokalnom tehnikom spajanja drvene oplata šivanjem; to je otkriće na najbolji mogući način ukazalo i na raniji značajan nalaz prapovijesnoga broda u uvali Zambratija kod Umaga iz 2008., građenoga na sličan način jednakom tehnikom („Nalazi brodova u Istri. Istraživanja 2013.“). Ujedno su Marie-Brigitte Carre i Corinne Rouse iz Aix-en-Provencea te Vladimir Kovačić iz Poreča podnijeli izvješće o najnovijim francusko-hrvatskim istraživačkim rezultatima na porečkom priobalju na lokalitetima Loron i Busuja („Istraživačka kampanja u 2013. godini na porečkom priobalju“).

Drugoga dana, zaključujući u podne pulski dio savjetovanja prije odlaska za Zadar, Guido Rosada iz Padove i Kristina Džin, kao glavna urednica izdanja, u dvorani su hotela Histria predstavili 22. svezak godišnjaka *Histria antiqua* za 2013. na temu „Privatne i javne igre od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka“. Redovna godišnja periodika tiskana je na 430 stranica s odgovarajućim CD-om u prilogu te sadrži 25 tematskih znanstvenih i stručnih radova, dva članka u rubrici „Varia“ i pet izvješća o novijim arheološkim istraživanjima i otkrićima u okviru rubrike „Novitates“. Časopis je uredio međunarodni Urednički odbor (E. Marin, R. Matijašić, A. Rendić-Miočević, Isabel Rodà, G. Rosada, F. Tassaux, M. Zaninović), a za nakladnika se potpisuje V. Šakić. Nakladnik je Međunarodni istraživački centar za arheologiju Brijuni-Medulín Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, a sunakladnik Društvo za povijest i kulturni razvitak Istre iz Pule, dok su financijsku potporu osigurali Ministarstvo kulture RH i Istarska županija.

Drugi dio savjetovanja nastavio je s radom trećega dana u Muzeju antičkog stakla u Zadru. Nakon pozdravnih riječi muzejskoga ravnatelja

Ive Fadića, kratke uvodne riječi o skupu izrekla je voditeljica Međunarodnoga istraživačkog centra za arheologiju Brijuni-Medulin Kristina Džin, a nazočne su pozdravili pročelnik za kulturu Zadarske županije Ivan Šimunić, dogradonačelnik Grada Zadra Ivica Vlakić i rektor Sveučilišta u Zadru Ante Uglešić zaželjevši brojnim sudionicima ugodan boravak u gradu i uspješan dvodnevni radni dio savjetovanja.

U okviru radne teme savjetovanja Zdenko Brusić, jedan od doajena zadarske i hrvatske arheologije, posvetio je svoje priopćenje helenističkom, ranorimskom i ranosrednjovjekovnom posudu otkrivenom u grobovima na liburnskom području i na prostoru starohrvatske države (krateri, oinohoje, skifosi, kiliksi, amfore, boce, čaše i dr.), koje je služilo za posluživanje i konzumiranje vina i druge tekućine („Grobni prilozi raskošnog keramičarskog i staklenog posuđa, od prapovijesti do ranog srednjeg vijeka, na srednjojadranskom obalnom prostoru“). Među mnogobrojnim i raznovrsnim arheološkim materijalom s gradine Kopila na Korčuli datiranim od 4. do 2. st. pr. Kr. Igor Borzić i Anamarija Eterović Borzić iz Zadra izdvojili su i pokušali klasificirati staklene nalaze (uglavnom različito oblikovane perlice) s tumačenjem uloge stakla kod protoantičkih domorodačkih zajednica („Stakleni nalazi s gradine Kopila na otoku Korčuli“). Francusko-talijanska ekipa stručnjaka (Eliana Piccardi, Jean-Michel Bontempi, Bernard Gratuze, Marie-Laurence Marchetti, Matteo Milletti i Kewin Peque-Quilichini) dala je pregled glavnih nalaza stakla iz željeznoga doba prikupljenih u grobnicama i naseobinama na Korzici, predmeta koji nakon kemijskih analiza omogućuju pobliže određivanje proizvodnje i tehnologije nastanka, određivanje podrijetla stakla te rasprostranjenost staklenih predmeta uz moguće prepoznavanje domaćih radionica koje su obrađivale uvezenu staklenu sirovinu („Željeznodobni stakleni predmeti na Korzici: svjedočanstva i analiza“). Sineva Kukoč i Martina Čelhar iz Zadra posvetile su svoje izlaganje različito oblikovanim staklenim zrnima kao privjescima u sastavu nakita u liburnskoj kulturi prvoga tisućljeća pr. Kr. („Izrađevine od staklene paste kod Liburna“). Među novijim nalazima staklenih grobnih priloga od 1. do 4. st. posl. Kr. u rimskim nekropolama Zadra Ivo Fadić i Berislav Štefanac iz Zadra istaknuli su staklene vrčice cilindričnoga tijela, u bogatom nizu oblikovanih inačica, izrađene puhanjem u reljefni kalup s ukrasom vertikalnih kanelura i kratkim cilindričnim vratom („Cilindrični vrčići dekorirani reljefnim kanelurama iz antičkog Zadra“), a Aska Šopar iz Zadra obradila

je rebraste zdjele izrađene u tehnici lijevanja i modeliranja u kalupu s područja rimskodobne južne Liburnije (Zadar, Nin, Podgrade), s nastojanjem ubikacije proizvodnih središta („Rebraste zdjele ranocarske staklarske produkcije šireg zadarskog područja“). Posebnu je pozornost sudionika savjetovanja izazvao Šime Perović iz Zadra analiziranjem zapremnine dostupnih staklenih vrčeva uz pokušaj usporedbe vrčeva kvadratičnih tijela različitih dimenzija i s pravilnim proporcionalnim omjerima volumena, datiranih u 1. i 2. st. posl. Kr., s rimskim šupljim mjerama baziranim na sekstariju („Rimski stakleni instrumenti za mjerenje volumena tekućina“).

Temeljem dostupnih antičkih pisanih vrela u kojima se spominje „proziran kamen“, alabaster i staklo, Guido Rosada iz Padove analizirao je kronološki slijed i etimološki pojam „providnog izvora svjetlosti“ – stakla, koje je upravo zbog svojih svojstava „nešto što se vidi i ne vidi“ („Providni izvor – staklo u antičkom rječniku“).

Dva su priopćenja bila posvećena podnim (*tessellarius*) i zidnim (*musivarius*) staklenim mozaicima diljem Rimskoga Carstva, koje su iz staklene paste izrađivale mnogobrojne rimske radionice u Siriji, Egiptu, Cipru, Galiji i drugdje. Marija Buzov iz Zagreba priopćila je, prema rimskim pisanim izvorima, pregled razvitka staklarske mozaičke proizvodnje („Staklo u izradi mozaika“), a Maria Teresa Lachin iz Padove razradila je analizu kombinacija spektra boja na antičkim i kasnoantičkim staklenim podnim mozaicima („Spektar boja: upotreba stakla u izradi podnih mozaika u antici i kasnoj antici“).

S područja Sotina (*Cornacum*), slabo istraženoga arheološkog nalazišta u hrvatskom Podunavlju, Mato Ilkić iz Zadra iznio je pregled raznovrsnih staklenih predmeta (narukvice, perle, geme, amuleti) iz rimskoga razdoblja („Pregled rimskog stakla iz Sotina“), a Branka Migotti predstavila je nalaze staklenih priloga – posuda (čaše, vrčevi, boce, toaletne posude, zdjelice) i nakita (perle) – u 173 kosturna groba na lokalitetu Štrbinci (*Certissia*) kod Đakova ujedno razmatrajući pojedine kultne aspekte prilaganja stakla u grobove („Rimsko staklo s nalazišta Štrbinci kod Đakova“). Vlatka Vukelić iz Zagreba i Dejan Pernjak iz Križevaca osvrnuli su se na nalaz staklarske peći 1998. u Sisku (*Siscia*), ispunjene sitnom keramikom i rastaljenim staklom uz pregled arheoloških otkrića staklenih predmeta unutar urbanoga prostora („Neka saznanja o staklu u antičkoj Sisciji“). Bogat nalaz staklenih predmeta u istočnoj rimskoj zadarskoj nekropoli datiranoj od 1. do 3. st.

posl. Kr. sistematizirali su Domagoj Maurin iz Zagreba i Lujana Paraman iz Trogira: 10 staklenih urni različite morfologije i preko 50 staklenih posuda (balzamariji, boce, bočice, tanjuri, zdjele, zdjelice, poksode, vrčevi, čaše) te su kao posebnost izdvojili staklenu bocu vretenastoga oblika s prstenastom nogom ukrašenu valovitim rebrima („Istraživanje rimske nekropole u ulici Ivana Zadranina u Zadru. Prilog poznavanju staklenih oblika u ranocar-skom Jaderu“). O staklenim rimskim i bizantskim svjetiljkama iz Tijane u Kapadociji govorila je Michela Zanon iz Padove s ciljem definiranja razli-čitih vrsta i formi ovih predmeta kao prinosa poznavanju gospodarsko-materijalne povijesti od 1. do 5. st. posl. Kr. („Rimske i bizantske staklene svjetiljke iz Tijane“). Toni Brajković iz Šibenika podnio je izvješće o stakle-nim nalazima tijekom 2011. iz pet rimskih grobova s ritusom incineracije na području Velike Mrdakovice (*Arauzona*), među kojima se ističe pužoliki riton tipa isings 73a, jedini primjerak dosad otkriven na području Hrvatske („Stakleni materijal Sl, istraživanje mrdakovičke nekropole iz arheološke kampanje 2011.“).

Zaključni tematski radni dio trećega dana savjetovanja u Zadru bio je posvećen (rano)srednjovjekovnim i starohrvatskim nalazima stakla kod Skradina, Kaštel Novoga i u Osijeku. Željko Krnčević iz Šibenika i Tomislav Fabijanić iz Zadra iznijeli su pregled najčešćih ranosrednjovjekovnih staklenih predmeta 8. i 9. st. na istočnoj jadranskoj obali i zaobalju uz isticanje senzacionalnoga nalaza cjelovite staklene posude uz starohrvatski mač u grobu 8. – 10. st. na lokalitetu Vaćani Laluše otkriven 2011. („Staklo u ranosrednjovjekovnim grobovima u Hrvatskoj, povodom novog nalaza iz Vaćana kod Skradina“), Tonči Burić iz Splita posebnu je pozornost usmjerio na nalaz unikatne ogrlice od staklenih perli iz starohrvatskoga dječjeg groba u Svećurju, koja predstavlja dio nasljeđa kasnoantičkih mediteranskih radionica („Ogrlica iz G-22 na starohrvatskom groblju Svećurje u Kaštel Novom“), Vedrana Josić Gazić iz Zadra pažnju sudionika savjetovanja zao-kupila je prikazom otkrivenih ulomaka staklenih lampi ili kandila bikonič-noga tipa, datiranih od 12. do 15. st., otkrivenih u otpadnoj jami zadarskoga katedralnog kompleksa („Srednjovjekovne staklene lampe sa zadarskog područja“), a Radmila Biondić iz Osijeka ukazala je na nalaz brojnih sta-klenih ulomaka iz 17. i 18. st. prilikom zaštitnoga istraživanja kuhinje sta-roga osječkoga Franjevačkog samostana, koji tipološkom sistematizacijom i zapadnoeuropskim podrijetlom, umjetničkom obradom i funkcionalnom

raznovidnošću ukazuju na stupanj civiliziranoga života društvene sredine u sklopu osječke vojne utvrde („Nalaz stakla u nekadašnjoj kuhinji starog Franjevačkog samostana u osječkoj Tvrdi“).

Lada Bukovčan Ratković iz Zagreba izložila je sustavan pregled povijesti staklarstva prikazom i obradom vrsnih staklenih eksponata Zbirke stakla Muzeja Mimara u Zagrebu, počevši od uradaka nastalih u Egiptu u drugom tisućljeću pr. Kr. do onih iz europskih staklarskih radionica, uz isticanje renesansnoga murana, preko baroknih čeških i nizozemskih ostvarenja do historicističkih neostilova druge pol. 19. st. („Zbirka stakla Muzeja Mimara – odabrani primjerci od renesanse do historicizma“).

Po završetku trećega dana savjetovanja u izložbenim je prostorima Muzeja antičkog stakla u Zadru povodom obilježavanja Dana Grada Zadra i sv. Krševana otvorena muzejska izložba „Grad mrtvih – nekropola antičkog Zadra. Arheološka istraživanja u Ulici fra Ivana Zadranina“.

Posljednjega dana savjetovanja u Zadru Irena Lazar iz Kopra predstavila je neke od značajnijih projekata s rezultatima analiza antičkoga stakla s područja Slovenije i Hrvatske od 1980. do 1990., vođenih u okviru međunarodne suradnje koju su provodili nacionalni i inozemni stručnjaci za povijest stakla i arheometriju („Analize antičkog stakla – pitanja i odgovori“), a Verena Vidrih Perko iz Kranja predstavila je ideju o novom muzeju stakla Slovenije s obzirom na to da je slovenska staklarska baština – od prapovijesnih uzoraka nakita, izvornoga staklarstva iz *glazuta* na Pohorju i Kozjanskom te prepoznatljivih oblika rogaške staklarske industrije – izuzetno bogata i zaslužuje utemeljenje primjerenoga staklarskoga kibernetičkog muzeja uz virtualan pristup javnosti („Virtualni muzej stakla Slovenije“).

Kao i u Puli, zbog nedolaska najavljenih aktivnih sudionika izostalo je i na zadarskom dijelu savjetovanja nekoliko priopćenja: Susanne Lamm iz Graza („Stakleni nalazi iz rimske vile u Gruenauu u Štajerskoj“); Tine Milavec i Žige Šmita iz Ljubljane („Analize kasnoantičkog stakla s naseobine Tonovcov grad kod Kobarida“); Ivanke Kamenjarin iz Kaštel Lukšića („Grob 28 iz Donjih Krtina u Kaštel Sućurcu“); Zlatka Đukića iz Osijeka („Utjecaj stakla i staklarskih proizvoda na stari vijek s osvrtom na nalazišta u Mursi“); Mije Leljak iz Đurmanca („Rimske staklene posude iz Budve“) i Namera Ferrija iz Prištine („Nekoliko novijih nalaza s područja Peći na Kosovu“).

U okviru sekcije „Novitates“ u Zadru je podneseno više izvješća. Irena Radić Rossi iz Zadra i Giulia Boetto iz Aix-en-Provencea su 2013. nastavile s međunarodnom ekipom stručnjaka i studenata arheologije istraživanje podmorja i priobalja (priobalne strukture) uvali Caska na otoku Pagu, djelomično se koristeći bočno skenirajućim sonarom, geološko-struktur-nim dubinomjerom i magnetometrom („Međunarodno interdisciplinarno istraživanje u uvali Caska na otoku Pagu. Rezultati istraživačke kampanje 2013.“), a Irena Radić Rossi i Filipe Castro iz College Stationa u Teksasu nastavili su interdisciplinarno istraživanje podmorja kod otočića Gnalića, gdje je 1967. u moru otkriveno mjesto brodoloma srednjovjekovne galije, a geofizičkim mjerenjem utvrđena je debljina preostalog kulturnog sloja i položaj potencijalno zanimljivih pozicija („Brodolom kod otočića Gnalića. Preliminarni rezultati istraživačke kampanje 2013.“). Kristina Džin iz Pule dala je pregled sedamnaestogodišnjega sistematskoga arheološkog iskapanja, istraživanja i konzervacije dijela rezidencijskog maritimnog kompleksa na Vižuli kod Medulina u okviru „Projekta kulturno-povijesnog i arheološkog istraživanja i zaštite kulturne i prirodne baštine Općine Medulin“ (1995.) pod vodstvom pok. V. Girardi Jurkić s opisom nalaza i datacijom četiri osnovne građevinske faze („Maritimna rezidencijska vila na Vižuli kod Medulina. Pregled istraživanja, 1995. – 2012.“). Igor Miholjek iz Zagreba te Nives i Michael Doneus iz Beča predstavili su pokusno istraživanje hidrografskim laserskim skenerom primijenjeno na području rimske luke u uvali Kolone kod Bala u Istri („Podvodna arheološka nalazišta iz zraka. Primjer Kolona“), Anamarija Kurilić iz Zadra prikazala je rezultate desetogodišnjih arheoloških kopnenih istraživanja pedesetak rimskih grobova u Caskoj na otoku Pagu („Rimska nekropola u Caski. Prikaz istraživanja 2003. – 2012.“), a Tomislav Fabijanić, Irena Radić Rossi iz Zadra te Marko Mendušić iz Šibenika izvijestili su o nastavku istraživanja i rezultatima zaštite kasnoantičke utvrde Tureta i ranokršćanske crkve na području crkvice Gospe od Tarca na otoku Kornatu („Nastavak istraživanja utvrde Turete, luke i sakralnog kompleksa na prostoru crkve Gospe od Tarca na otoku Kornatu tijekom 2013. godine“).

Uoči svečanoga zatvaranja savjetovanja sudionicima su skupa Irena Lazar i Anamarija Kurilić predstavile publikaciju *Rimsko staklo Hrvatske. Radionički reljefni žigovi* Ive Fadića i Berislava Štefanca u izdanju zadarskoga Muzeja antičkog stakla (2012.). Istaknuto je da od desetak tisuća raznolikih

i većinom cjelovitih staklenih predmeta rimskoga razdoblja posebnu kategoriju čini 312 primjeraka s reljefnim žigom na dnu recipijenta, otkrivenih na tridesetak lokaliteta u Hrvatskoj.

U završnoj riječi voditeljica MIC-a za arheologiju Kristina Džin zahvalila je aktivnim sudionicima na iznesenim priopćenjima koja su pridonijela razradi teme o životu sa staklom od najstarijih razdoblja civilizacije do novijega doba, ujedno najavivši da će sva priopćenja recenzirana i pripremljena za tisak biti objavljena 2014. u 23. svesku godišnjaka *Histria antiqua*. Podnesena priopćenja na osnovnu temu o staklu i sekcija „Novitates“ uz kvalitetnu su raspravu otvorila i brojna nova pitanja, o kojima će se zasigurno i nadalje raspravljati i istraživati te nema sumnje da su višestruki rezultati savjetovanja u Puli i Zadru ostavili plodan trag na svakom sudioniku. Međunarodni savjet MIC-a za arheologiju kroz dva će mjeseca, izabравši između tri predložene teme, objaviti osnovnu temu 20. međunarodnoga arheološkog savjetovanja, koje će biti održano posljednjega tjedna u studenome 2014. i vjerojatno posvećeno Vesni Girardi Jurkić.

Mirko Jurkić

Stručni skupovi za učitelje i nastavnike povijesti u organizaciji nakladničkih kuća, Pula, 7. studenoga, 2. i 10. prosinca 2013. te 22. i 23. siječnja, 10. veljače i 15. svibnja 2014.

U Osnovnoj školi Veli Vrh u Puli održan je 7. studenoga 2013. stručni skup za učitelje povijesti Istarske županije u organizaciji nakladničke kuće Profil. Skup je održan u sklopu predstavljanja novih udžbeničkih izdanja Profila, a radionicu za nastavni predmet povijest *Kreativna i zabavna nastava povijesti – rad s različitim vrstama povijesnih izvora* vodio je Darko Benčić, profesor povijesti iz Zagreba.

U uvodnom se dijelu radionice Benčić osvrnuo na Bloomovu taksonomiju, na njezino kognitivno, afektivno i psihomotorno područje. Govoreći o kognitivnom području te taksonomije nabrojao je šest razina znanja odnosno glagola (zapamti, objasni, primijeni, analiziraj, vrednuj, kreiraj) koji karakteriziraju svaku razinu te ključne riječi i pitanja za svaku razinu. Afektivno područje uključuje zamjećivanje fenomena (svijest, sposobnost